

Številka: Up-847/14-14

Datum: 20. 4. 2017

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavni pritožbi Petka Vulića, Ljubljana, ki ga zastopa Desiree Baškovič, odvetnica v Ljubljani, na seji 20. aprila 2017

odločilo:

Sodba Okrajnega sodišča v Ljubljani št. ZSV 13/2014 z dne 21. 8. 2014 se razveljavi in zadeva se vrne temu sodišču v novo odločanje.

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Pritožnik je bil z odločbo prekrškovnega organa spoznan za odgovornega prekrška po prvem odstavku 7. člena Zakona o varstvu javnega reda in miru (Uradni list RS, št. 70/06 – ZJRM-1). Zoper odločbo o prekršku je pritožnik po svoji zagovornici vložil zahtevo za sodno varstvo, ki jo je Okrajno sodišče v Ljubljani z izpodbijano sodbo zavrnilo.

2. Pritožnik zatrjuje kršitev 22., 23., 29. in 41. člena Ustave. Navaja, da ga sodišče v postopku z zahtevo za sodno varstvo ni zaslišalo (čeprav je tako v postopku pred prekrškovnim organom kot tudi v zahtevi za sodno varstvo podal dokazni predlog za svoje zaslišanje) in mu ni omogočilo, da se sooči z obremenilnimi pričami (čeprav je sodišču predlagal njihovo zaslišanje), s čimer naj bi kršilo pritožnikovo pravico iz tretje alineje 29. člena Ustave in 6. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – v nadaljevanju EKČP). Ob tem se sklicuje na prakso Vrhovnega sodišča in Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP). Pritožnik prav tako navaja, da je sodišče ravnalo napačno, ko je upoštevalo zgolj njegovo izjavo, ki jo je podal v postopku pred prekrškovnim organom 9. 4. 2013, njegove nadaljnje izjave pa je štelo kot prepozne. Pritožnik opozarja, da je bil z vsebino izjav obremenilnih prič seznanjen šele v obrazložitvi plačilnega naloga, zato se pred tem

trenutkom do njih ni mogel opredeliti. Stališče sodišča, da bi se moral pritožnik z vpogledom v spis prekrškovnega organa sam seznaniti z izjavami obremenilnih prič, po mnenju pritožnika pomeni neenakopravno obravnavo pritožnika in je tudi v nasprotju s pravilom, da je treba obdolženca seznaniti, katerega dejanja je obdolžen in kaj je podlaga za obdolžitve. V konkretnem primeru, ko vpogled v spis pred podajo izjave pritožniku sploh ne bi dal nobene informacije o izjavah prič, ki so bile zaslišane šele kasneje, pa naj bi bil ta očitek pritožniku tudi popolnoma zgrešen. Pritožnik meni, da mora imeti kršitelj pravico, da se izjavi o opisu dejanskega stanja in vsebini dokazov, ki jih prekrškovni organ pridobi po tem, ko je kršitelj podal svojo pisno izjavo. Ker pritožniku to ni bilo omogočeno, naj bi bilo s tem kršeno načelo enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave. Poleg tega pa naj bi sodišče kršilo tudi pritožnikovo pravico do sodnega varstva iz 23. člena Ustave, ker naj zavrnitve pritožnikovih dokaznih predlogov ne bi ustrezno obrazložilo. Pritožnik uveljavlja še kršitev 41. člena Ustave, ker naj bi sodišče nekritično sledilo navedbam policije glede njegovega obnašanja med bogoslužjem, čeprav naj bi bilo njegovo obnašanje povsem v okvirih sprejemljivega. Meni, da vernikom ni mogoče predpisovati, kje naj med mašo držijo roke in kako naj se dotikajo ikone.

3. Ustavno sodišče je s sklepom senata št. Up-847/14 z dne 22. 11. 2016 ustavno pritožbo sprejelo v obravnavo. V skladu s prvim odstavkom 56. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS) je o sprejemu ustavne pritožbe obvestilo Okrajno sodišče v Ljubljani.

4. Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavni pritožbi vpogledalo v spis Okrajnega sodišča v Ljubljani št. ZSV 13/2014.

B. – I.

5. Pritožnik izpodbija sodbo, izdano v zadevi prekrška. Na podlagi četrte alineje drugega odstavka v zvezi s prvim odstavkom 55.a člena ZUstS ustavna pritožba v zadevah prekrškov praviloma ni dovoljena. Ustavno sodišče o taki ustavni pritožbi odloča le izjemoma in v posebej utemeljenih primerih, ko gre za pomembno ustavnopravno vprašanje, ki presega pomen konkretne zadeve (tretji odstavek 55.a člena ZUstS). V sklepu št. Up-424/06 z dne 22. 10. 2009 (OdlUS XVIII, 93) je Ustavno sodišče sprejelo stališče, da ta pogoj ni izpolnjen v primeru, ko stališče Ustavnega sodišča o ustavnopravno pomembnem vprašanju, ki ga odpira ustavna pritožba, že obstaja. Pri izjemnem odločanju po tretjem odstavku 55.a člena ZUstS namreč Ustavno sodišče ne izvaja običajnega nadzora, ali sodišča spoštujejo človekove pravice in temeljne svoboščine, temveč oblikuje precedenčne standarde varstva teh pravic in svoboščin z namenom razvoja in usmerjanja ustavnoskladne sodne prakse. Ko Ustavno sodišče s svojo odločitvijo tak standard postavi, ga morajo sodišča upoštevati pri nadaljnjem sodnem odločanju (tretji odstavek 1. člena ZUstS). Zato s ponovno odločitvijo o istem vprašanju v zadevi z bistveno podobnimi okoliščinami Ustavno sodišče ne more storiti nič

več od tega, kar bi morala storiti že sodišča pri izdaji izpodbijanega akta, tj. odločiti ob upoštevanju zakona in Ustave.

6. Ustavno sodišče se je do vprašanja, v katerih primerih mora biti kršitelju v prekrškovnem postopku zagotovljena pravica do sojenja v navzočnosti oziroma pravica, da sodišču ustno predstavi svoje razloge in se neposredno sooči z avtorji obremenilnih izjav (pravica do ustne obravnave), sicer že opredelilo v odločbah št. Up-187/13 in št. Up-718/13, obe z dne 7. 10. 2015 (objavljeni v Uradnem listu RS, št. 80/15). Navedeni odločbi v času izdaje izpodbijane sodbe še nista bili izdani. Vendar so bila tedaj že znana stališča o tem, kdaj obstaja zahteva za izvedbo ustne obravnave kot enega izmed temeljnih jamstev pravice do poštenega postopka iz prvega odstavka 6. člena EKČP v prekrškovnem postopku z zahtevo za sodno varstvo. ESČP jih je postavilo v kar nekaj zadevah zoper Republiko Slovenijo, in sicer s sodbami v zadevah *Flisar proti Sloveniji* z dne 29. 9. 2011, *Milenović proti Sloveniji* z dne 28. 2. 2013 in *Kastelic proti Sloveniji* z dne 19. 6. 2014. Sodišča morajo pri svojem odločanju poleg zakona neposredno soditi na podlagi Ustave (125. člen Ustave). Ustava pa zahteva, da morajo neposredno (če je to glede na naravo določb seveda mogoče) uporabljati tudi mednarodne pogodbe, ki obvezujejo Republiko Slovenijo (8. člen Ustave), in še posebno morajo upoštevati človekove pravice in temeljne svoboščine, ki so urejene v drugih pravnih aktih, ki veljajo v Republiki Sloveniji, če ti zagotavljajo višjo raven njihovega varstva (peti odstavek 15. člena Ustave). Ker je EKČP posebna mednarodna pogodba, ki jo kot zadnje razlaga ESČP, morajo sodišča upoštevati pravice, ki so urejene v EKČP, in v tem okviru tudi sodno prakso ESČP.¹

7. Sodišča morajo torej po Ustavi upoštevati ne le odločbe Ustavnega sodišča, pač pa tudi sodbe ESČP, najmanj tiste, izdane v zadevah zoper Republiko Slovenijo. Prav tako jih mora upoštevati Ustavno sodišče. Zato praviloma ni mogoče pričakovati, da bi Ustavno sodišče, ko je ESČP že odločilo o pomembnem vprašanju razlage EKČP, ki je hkrati pomembno ustavnopravno vprašanje, s svojo odločitvijo precedenčno razrešilo vprašanje, ki presega pomen konkretne zadeve. Nemalokrat namreč določbe EKČP varujejo človekove pravice in temeljne svoboščine na enaki ravni kot Ustava. Kadar zagotavljajo višjo raven varstva od Ustave, pa določbe EKČP na podlagi petega odstavka 15. člena Ustave nad Ustavo celo prevladajo. Precedenčna je v tem pogledu že sodba ESČP, in to tako za Ustavno sodišče kot za vsa druga sodišča v državi. Le če Ustava zagotavlja višjo raven varstva posamezne človekove pravice ali temeljne svoboščine od EKČP, ni mogoče reči, da je s sodbo ESČP že postavljen precedenčni standard njunega varstva v državi. Tokrat ne gre za tak primer, pač pa za pravice, ki so tako z EKČP kot z Ustavo enako varovane. Kljub temu je Ustavno sodišče ustavno pritožbo izjemoma obravnavalo tudi v delu, ki se nanaša na zatrjevano kršitev pravice do ustne obravnave. Presodilo je namreč, da je treba zaradi varstva konvencijsko in ustavno zagotovljenih

¹ Prim. 12. točko odločbe Ustavnega sodišča št. U-I-65/05 z dne 22. 9. 2005 (Uradni list RS, št. 92/05, in OdlUS XIV, 72).

pravic obdolžencev v prekrškovnih postopkih ponovno opozoriti na stališča iz navedenih sodb ESČP. Vendar to ne pomeni, da bo Ustavno sodišče tudi v prihodnje obravnavalo vsako ustavno pritožbo, ki bi utemeljeno opozarjala na neupoštevanje sodb ESČP v prekrškovnih postopkih. Ni namreč naloga Ustavnega sodišča, da na to vedno znova opozarja. V pravni državi (2. člen Ustave), v kateri se mednarodne pogodbe neposredno uporabljajo (8. člen Ustave), se pričakuje, da sodišča ne spregledajo sodb ESČP, s katerimi to razlaga neposredno uporabljive določbe EKČP, in da jih pri sodnem odločanju upoštevajo, ker ta obveznost izhaja iz Ustave, na katero so sodišča pri sojenju neposredno vezana (125. člen Ustave). Zato bo Ustavno sodišče tudi poslej v skladu s pooblastili iz 55.a člena ZUstS le izjemoma odločalo o ustavnih pritožbah v zadevah prekrškov, če te ne bodo odpirale pomembnih ustavnopravnih vprašanj, ki presegajo pomen odločitve v posamezni zadevi.

B. – II.

8. Po ustaljeni ustavnosodni presoji morajo biti obdolžencu v postopku o prekršku zagotovljena temeljna jamstva poštenega postopka iz 29. člena Ustave, pri čemer je lahko raven zagotovljenih pravic v primeru lažjih kršitev z manj hudimi posledicami za kaznovano osebo nižja od tiste, ki je zagotovljena v kazenskem postopku.² Eno teh jamstev je tudi pravica obdolženca, da se mu sodi v navzočnosti (druga alineja 29. člena Ustave), torej pravica, da druga jamstva poštenega postopka (soočenje z obremenilnimi dokazi, izvajanje dokazov v korist) in pravico do izjavljanja v postopku (22. člen Ustave) uresničuje neposredno pred sodiščem, ki bo v njegovi zadevi odločilo. V odločbi št. Up-718/13 (10. točka obrazložitve) je Ustavno sodišče poudarilo, da je pravica obdolženca, da je na sojenju osebno navzoč, da se lahko neposredno pred sodiščem izjavi o dejstvih in okoliščinah, pomembnih za odločitev, in da se v njegovi navzočnosti, v skladu z načeloma neposrednosti in kontradiktornosti, izvedejo dokazi, na katerih temelji odločitev, vraščena v samo jedro pravice do poštenega postopka. Zato mora biti v hitrem prekrškovnem postopku, v katerem je okrajno sodišče, ki odloča o zahtevi za sodno varstvo, praviloma prva in edina sodna instanca, kršitelju praviloma zagotovljena ustna, kontradiktorna in javna obravnava (12. točka obrazložitve navedene odločbe).

9. Ustavno sodišče je v odločbi št. Up-718/13 (11. in 13. točka obrazložitve), ob opiranju na prakso ESČP, prav tako pojasnilo, da je kot temeljni kriterij za presojo, ali je izključitev ustne obravnave izjemoma utemeljena, treba upoštevati naravo vprašanj, ki jih mora sodišče presoditi. Sodišče mora izvesti ustno obravnavo v vseh primerih, ko kršitelj v zahtevi za sodno varstvo odpira vprašanje, ki ga ni mogoče ustrezno razrešiti na podlagi spisa zadeve. Za tako vprašanje gre vselej, kadar kršitelj izpodbija verodostojnost obremenilnih dokazov, ki niso pridobljeni z objektivno metodo (npr. z merilnikom hitrosti

² Tako že odločba Ustavnega sodišča št. Up-120/97 z dne 18. 3. 1999, Uradni list RS, št. 31/99, in OdlUS VIII, 126 (10. točka obrazložitve).

ali merilnikom alkohola), temveč z osebno zaznavo prekrškovnega organa³ ali druge priče.⁴ V teh primerih mora torej sodišče kršitelju omogočiti, da se neposredno sooči z obremenilnimi pričami in da tudi sam sodišču neposredno predstavi svoje videnje zadeve. Navedeno velja ne glede na to, ali je kršitelj v zahtevi za sodno varstvo predlagal izvedbo ustne obravnave, svoje zaslišanje oziroma zaslišanje obremenilnih prič.⁵ Kadar pa želi kršitelj neposredno pred sodiščem izvajati tudi razbremenilne dokaze, mora podati predlog za njihovo izvedbo in s potrebno stopnjo verjetnosti utemeljiti njihov obstoj in pravno upoštevnost.⁶

10. Prekrškovni organ je pritožniku v odločbi o prekršku očital, da "je vstopil v srbsko pravoslavno cerkev in se vpričo obiskovalcev cerkve in tam zaposlenih duhovnikov D. M. in Ž. L. (podatki so policiji znani) z roko prijel za mednožje in pričel z gibi telesa nakazovati samozadovoljevanje ter zatem s telefonom v roki začel nakazovati, da snema duhovnika D. M.," ter da je s svojim vedenjem pri D. M. in Ž. L. povzročil vznemirjenje. Iz obrazložitve odločbe izhaja, da so bila ta dejstva ugotovljena na podlagi izjave prijavitelja L. J. V odločbi so povzete tudi izjave duhovnikov Ž. L., D. M. in S. S. Pritožnik je v zahtevi za sodno varstvo trdil, da očitanih dejanj ni storil. Navedel je, da v cerkvi vedno stoji tako, da ima roke sklenjene pod pasom, kadar pa se mimo njega pomika duhovnik s kadilom, desno roko položi na hrbet, in tako je ravnal tudi na dan, ko se mu očita storitev prekrška. Trdil je, da ni izvajal opolzkih kretenj in da tudi ni nakazoval snemanja s telefonom. Telefon naj bi imel v roki zato, ker naj bi nastavljal tiho zvonjenje. Navedel je še, da na mestu, na katerem je stal, nihče ni mogel videti, kje in kako drži roke, zato ne more predlagati zaslišanja prič. Pritožnik je predlagal svoje zaslišanje, ogled kraja dejanja in zaslišanje oseb, katerih izjave so povzete v odločbi o prekršku.

11. Iz navedenega izhaja, da prekrškovni organ prekrška ni ugotovil na podlagi objektivne metode, temveč na podlagi izjave prijavitelja L. J. in razgovora s pričami Ž. L., D. M. in S. S. Ker je pritožnik v zahtevi za sodno varstvo nasprotoval tako ugotovljenim dejstvom, bi ustrezna presoja očitanih dejanj zahtevala izvedbo ustne kontradiktorne obravnave. Sodišče bi moralo pritožniku omogočiti, da se sooči z avtorji obremenilnih izjav in da tudi sam sodišču neposredno predstavi svoje videnje dogodka. Le na podlagi takega dokaznega postopka bi namreč sodišče sploh lahko napravilo lastno oceno verodostojnosti nasprotujočih si trditev prijavitelja in pritožnika. Kot je razvidno iz izpodbijane sodbe in podatkov spisa, pa sodišče kontradiktorne obravnave ni izvedlo. Sodišče je zaključke o obstoju pravno upoštevnih dejstev oprlo izključno na posredne ugotovitve prekrškovnega organa, ki so izhajale iz odločbe o prekršku, medtem ko

³ Glej sodbe ESČP v zadevah *Flisar proti Sloveniji*, *Milenović proti Sloveniji* in *Kastelic proti Sloveniji* ter sklep ESČP v zadevi *Berdajs proti Sloveniji* z dne 27. 3. 2012.

⁴ Glej sodbo ESČP v zadevi *Kariž proti Sloveniji* z dne 13. 11. 2014.

⁵ Glej sodbi ESČP v zadevah *Flisar proti Sloveniji* in *Kastelic proti Sloveniji*, v katerih je ESČP ugotovilo kršitev 6. člena EKČP kljub temu, da pritožnika ustne obravnave nista izrecno zahtevala.

⁶ Glej odločbo Ustavnega sodišča št. Up-34/93 z dne 8. 6. 1995, OdlUS IV, 129 (11.–13. točka obrazložitve).

navedbam kršitelja ni verjelo, čeprav niti oseb, ki naj bi zaznale očitani prekršek, niti kršitelja pred tem ni zaslišalo.

12. Iz sodbe sodišča je sicer mogoče razbrati stališče, da je pritožnik dejstva in dokaze, ki bi zahtevali izvedbo ustne obravnave, podal prepozno. Sodišče je namreč v obrazložitvi sodbe navedlo, da je pri presoji dejanskega stanja upoštevalo zgolj pritožnikovo prvotno izjavo z dne 9. 4. 2013, ne pa tudi dejstev in dokazov, ki jih je pritožnik prvič navajal šele v kasnejših izjavah (tj. v ugovoru zoper plačilni nalog in v zahtevi za sodno varstvo), ker naj bi bil pritožnik z navajanjem novih dejstev in dokazov kasneje prekludiran. Ob tem je navedlo, da bi se pritožnik že v času svoje prvotne izjave o prekršku lahko seznanil z vsebino dokazov, tako da bi vpogledal v spis prekrškovnega organa. Čeprav sodišče ni navedlo, katerih dejstev pritožnik ni pravočasno navajal in katerih dokazov ni pravočasno predlagal, je iz sodbe mogoče razbrati, da je imelo sodišče pri tem v mislih pritožnikove navedbe o izjavah prič Ž. L., D. M. in S. S., ki jih je pritožnik prvič podal v ugovoru zoper plačilni nalog, in dokazni predlog za zaslišanje teh prič, ki ga je pritožnik prvič podal v zahtevi za sodno varstvo.

13. Navedena stališča sodišča so v nasprotju z drugo alinejo 29. člena in 22. členom Ustave. Drži sicer, da sodišče v postopku z zahtevo za sodno varstvo dejansko stanje presoja zgolj v okviru kršiteljevih trditev v zahtevi za sodno varstvo, kršitelj pa mora – v skladu s tretjo alinejo prvega odstavka 62. člena Zakona o prekrških (Uradni list RS, št. 29/11 – uradno prečiščeno besedilo, 21/13 in 111/13 – v nadaljevanju ZP-1) in drugo alinejo drugega odstavka 55. člena ZP-1 – vsa dejstva in dokaze v svojo korist navajati že v odgovoru na obvestilo o prekršku v hitrem prekrškovnem postopku. Vendar pa je v konkretnem primeru pritožnik v tem odgovoru nasprotoval storitvi prekrška in opisal svoje videnje dogodka. Navedeno je bilo že, da v primerih, ko dejansko stanje ni ugotovljeno z objektivno metodo, takšne navedbe za izvedbo ustne obravnave zadostujejo. To pomeni, da pritožniku (niti v prvotni izjavi niti v kasnejših fazah postopka) sploh ni bilo treba predlagati svojega zaslišanja in zaslišanja avtorjev obremenilnih izjav. Glede na naravo vprašanja, ki ga je pritožnik izpostavil v zahtevi za sodno varstvo, sodišče ustne obravnave ne bi bilo dolžno opraviti le, če bi se ji pritožnik izrecno odpovedal.⁷

14. Po drugi strani pa pritožnik po podaji prvotne izjave tudi ni mogel biti prekludiran s komentiranjem izjav prič Ž. L., D. M. in S. S., saj je bil z njimi prvič seznanjen šele ob vročitvi plačilnega naloga. Zakonska zahteva, da mora kršitelj navesti vsa dejstva in dokaze v svojo korist v odgovoru na obvestilo o prekršku v hitrem prekrškovnem postopku, ker jih sicer v postopku ne bo več mogel uveljavljati, se lahko nanaša samo na izjavljanje o tistih obremenilnih dejstvih in dokazih, s katerimi prekrškovni organ kršitelja seznanil. Ustavno sodišče je že sprejelo stališče, da mora biti kršitelju v prekrškovnem postopku omogočeno, da se seznanil z vsemi dokazi in stališči, ki bi utegnili vplivati na njegov pravni položaj, in da se do teh dokazov in stališč opredeli, sicer je podana kršitev

⁷ Prim. 37. točko sodbe ESČP v zadevi *Flisar proti Sloveniji*.

pravice do izjave iz 22. člena Ustave.⁸ To pomeni, da je treba kršitelju bodisi posredovati obremenilna stališča in dokaze bodisi ga obvestiti o tem, da se nahajajo v spisu in da se lahko z njimi seznaniti v pogledu v spis.⁹ Ni pa dopustno od kršitelja zahtevati, da sam poizveduje, ali prekrškovni organ morda razpolaga z dodatnimi obremenilnimi dokazi, s katerimi kršitelja ni seznanil.

15. Ustavno sodišče torej ugotavlja, da je prekrškovni organ obstoj prekrška ugotovil na podlagi razgovora s prijaviteljem in drugimi pričami, pritožnik pa je v postopku pravočasno in argumentirano uveljavljal, da prekrška ni storil, zato bi sodišče dejansko stanje lahko ustrezno ugotovilo le tako, da bi na kontradiktorni obravnavi zaslišalo vse vpletene osebe. Ker sodišče tega ni storilo, je kršilo pritožnikovo pravico do sojenja v navzočnosti in pravico do soočenja z obremenilnimi pričami, ki izhajata iz 29. člena Ustave.

16. Glede na ugotovljeno kršitev 29. člena Ustave je Ustavno sodišče izpodbijano sodbo razveljavilo in zadevo vrnilo Okrajnemu sodišču v Ljubljani v novo odločanje.

17. Ker je Ustavno sodišče izpodbijano sodbo razveljavilo že iz navedenih razlogov, se v presoji utemeljenosti drugih očitkov ni spuščalo.

C.

18. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi prvega odstavka 59. člena ZUstS v sestavi: predsednica dr. Jadranka Sovdat ter sodnice in sodniki dr. Matej Accetto, dr. Dunja Jadek Pensa, dr. Etelka Korpič – Horvat, dr. Špelca Mežnar, dr. Marijan Pavčnik in Marko Šorli. Odločbo je sprejelo soglasno.

dr. Jadranka Sovdat
Predsednica

⁸ Glej odločbe Ustavnega sodišča št. Up-319/10, U-I-63/10 z dne 20. 1. 2011 (Uradni list RS, št. 10/11), št. Up-965/11 z dne 9. 5. 2013 (Uradni list RS, št. 47/13, in OdlUS XX, 15) in št. Up-497/14 z dne 24. 11. 2016 (Uradni list RS, št. 79/16).

⁹ Prim. peti odstavek 65. člena ZP-1, ki določa, da če sodišče iz podatkov v spisu ugotovi dejstva, glede katerih se storilec v postopku pred prekrškovnim organom oziroma v zahtevi za sodno varstvo ni mogel izjaviti, obvesti o tem storilca, če dejstva izhajajo iz opisa dejanskega stanja, pa mu opis posreduje, hkrati pa storilca seznaniti, kje in kdaj lahko pregleda spise zadeve, ga pouči po četrtem odstavku 114. člena tega zakona ter mu določi rok, v katerem lahko poda svoje navedbe, predloge in zahteve.